

- ловок з екрана.
2. Галазюк Н. М. Проблеми розвитку житлово-комунального господарства України та основні напрямки їх усунення / Н. М. Галазюк, С. С. Іваночко, А. А. Кіпершайн // Науковий вісник НДТУ. Серія «Економіка, планування і управління галузі». – 2010. – № 20.6. – С. 157–163.
 3. Димченко О. В. Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі: аналіз, проектування, управління : монографія / О. В. Димченко ; Харк. нац. акад. міськ. госпва. – Х. : ХНАМГ, 2009. – 356 с.
 4. Єпіфанов А. О. Управління регіоном : [навч. посіб.] / [А. О. Єпіфанов, М. В. Мінченко, Б. А. Дадашев]; за заг. ред. д-ра екон. наук А. О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 361 с.
 5. Житловий сектор України: правові, регуляторні, інституційні, технічні та фінансові аспекти [Електронний ресурс] : фінальний звіт. Підготовлено для Європейського банку реконструкції та розвитку. Серпень 2011 р. – Режим доступу: http://www.teplydim.com.ua/static/storage/files/files/Market_Assessment_Report%20-%20Final_UKR_2011-08-31.pdf. – Заголовок з екрана.
 6. Кириченко О. А. Державна стратегія реформування житлово-комунального господарства України / О. А. Кириченко, В. С. Нотевський // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4 (118). – С. 63–70.
 7. Косматенко М. Перспективи реформування житлово-комунальної сфери зі зміною форм власності / М. Косматенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2010. – № 4 (7). – С. 75–81.
 8. Ліпич Л. Г. Деякі аспекти реформування житлово-комунального господарства / Л. Г. Ліпич, О. Я. Іванків // Сталий розвиток економіки. Серія: Економіка та управління національним господарством. – 2010. – № 3. – С. 7–10.
 9. Салуквадзе І. М. Житлово-комунальне господарство: держава і регіони / І. М. Салуквадзе // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. – № 12 (183). – С. 112–116.

УДК 336.148

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Н. Д. Собкова

З року в рік місцеві бюджети набувають усе більшої ваги як за обсягом фінансових ресурсів держави, так і у розв'язанні соціально-економічних проблем регіонів, де проживає переважна більшість населення України. З огляду на значну кількість місцевих бюджетів в Україні, а також тенденції зростання обсягів і зміни структури місцевих фінансів, необхідно переглянути підходи до організації державного фінансового контролю за їх виконанням.

Слід відмітити, що процес виконання місцевих бюджетів є найважливішою, найскладнішою та найтривалішою стадією бюджетного процесу, від якої залежить забезпечення фінансування

пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери, втілення в життя програм і заходів соціально-економічного розвитку регіону та країни загалом. Однак нині виконання місцевих бюджетів здійснюється з порушенням бюджетних процедур і «в ручному режимі». Серед факторів, які негативно впливають на виконання місцевих бюджетів, слід виділити такі:

- відсутність чіткого розмежування повноважень щодо контролю за виконанням місцевих бюджетів, а також відповідальність за виконання бюджетів між розпорядниками бюджетних коштів і державними органами влади на місцях;

- неефективне та нецільове використання бюджетних коштів;
- недостатність своєчасної, достовірної та детальної інформації про стан виконання бюджету, яка необхідна для прийняття рішень щодо управління бюджетним процесом і приведення обсягів фактичних видатків бюджету у відповідність із наявними ресурсами тощо [7].

Останнім часом питаннями дослідження державного фінансового контролю за використанням коштів місцевих бюджетів займалися такі науковці, як: Л. Б. Грицак, Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, М. І. Карлін, М. М. Коцупатрий, І. П. Лопушинський, А. О. Монашенко, О. Г. Солонтай, А. М. Странніков та інші, у чийх працях розглянуто структуру органів державнофінансового контролю, закріплені за ними повноваження, проблемні питання щодо здійснення контролю за виконанням місцевих бюджетів тощо.

Метою статті є висвітлення проблем і пріоритетних напрямів здійснення державного фінансового контролю виконання місцевих бюджетів в Україні.

Практика державного фінансового контролю, яку на рівні місцевих бюджетів реалізує Державна фінансова інспекція України (ДФІУ) [2, 9], засвідчує наявність системних

порушень і проблем у виконанні місцевих бюджетів і, зокрема, у використанні коштів. Так, за результатами діяльності ДФІУ упродовж 2008–2011 рр., серед типових порушень щодо виконання місцевих бюджетів, які виявлені державними контролерами, такі (табл.):

- планування та здійснення видатків, не віднесених відповідно до законодавства до видатків, що здійснюються з місцевих бюджетів відповідного рівня;
- проведення впродовж бюджетного періоду видатків на фінансування бюджетних установ одночасно з різних бюджетів;
- недотримання вимог бюджетної класифікації, здійснення видатків, сутність яких не відповідає напрямам, визначеним законодавством, меті, на виконання якої ці кошти виділяються розпорядникам і одержувачам бюджетних коштів;
- порушення норм бюджетного законодавства щодо зарахування окремих доходів до місцевих бюджетів відповідного рівня;
- недотримання вимог законодавства в частині формування та використання коштів резервного фонду місцевих бюджетів;
- затвердження в кошторисах установ видатків, не передбачених законодавством і не підтверджених відповідними розрахунками [7, с. 9].

Таблиця

Фінансові порушення що призвели до втрат за 2008–2011 рр.*

млн грн

Показник	Рік							
	2008		2009		2010		2011	
	усього	у тому числі кошти місцевого бюджету	усього	у тому числі кошти місцевого бюджету	усього	у тому числі кошти місцевого бюджету	усього	у тому числі кошти місцевого бюджету
1) Втрачено фінансових ресурсів	1275,2	114,5	1458,9	342,2	2533,7	419,6	1519,2	625,7
2) Операції з ресурсами, проведені з порушенням чинного законодавства:	2427,9	400,9	1976,6	650,4	32593,3	581,9	3888,6	603,1
- нецільові витрати	264,7	101,0	313,1	175,4	3067,9	172,4	261,2	142,0
- незаконні втрати	2057,3	298,3	1607,1	474,3	25964,9	409,4	3024,1	460,7
- недостачі	105,9	1,5	56,4	0,7	3560,3	0,2	603,3	0,5
Усього	3703,1	515,4	3435,5	992,6	35127,0	1001,6	5407,7	1228,8

Із табл. 1 видно, що суми порушень, що призвели до втрат фінансових ресурсів, щорічно зростають, у тому числі зростають і фінансові порушення щодо використання кош-

тів місцевих бюджетів (рис.). Так, у динаміці з 2008 по 2011 рр. сума фінансових порушень зросла майже у 2,5 рази.

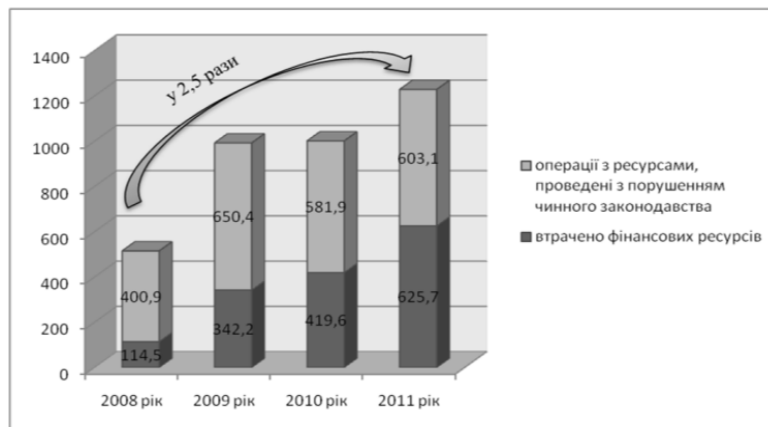

Рис. Динаміка виявлених фінансових порушень виконання місцевих бюджетів за 2008–2011 рр. (млн грн)

Найбільше порушень було виявлено у ході здійснення операцій із ресурсами проведені з порушенням чинного законодавства за рахунок нецільових, незаконних витрат, втрат і недостач. 2009 р. було виявлено найбільшу суму порушень (650,4 млн грн) під час здійснення операцій з ресурсами проведені з порушенням чинного законодавства, а вже у 2011 р. вони зменшилися на 47,3 млн грн незважаючи на збільшення загальної суми фінансових порушень з 992,6 млн грн у 2009 р. до 1228,8 млн грн у 2011 р.; втрачено фінансових ресурсів найбільше спостерігалось у 2011 р. на суму 625,7 млн грн.

Проведене дослідження також дозволяє констатувати, що чіткої та повної нормативно-правової й методологічної бази державного фінансового контролю, загальних правил його діяльності не розроблено; не застосовуються й сучасні випробувані в розвинених країнах технології контролю; не розглядаються нові підходи до напрямів і пріоритетів у діяльності контролюючих органів; відсутні належні матеріально-технічна і соціальна база.

З метою усунення зазначених недоліків щодо проведення фінансового контролю коштів місцевих бюджетів необхідно здійснити комплекс заходів: по-перше, провести аналіз стану взаємодії контролюючих органів на ре-

гіональному рівні; по-друге, розробити заходи щодо покращення координації їх взаємодії.

Дослідивши питання здійснення фінансового контролю, ми дійшли висновку, що заходи щодо покращення координації і взаємодії слід здійснювати на всіх стадіях контрольно-ревізійної роботи, а саме: в разі складання плану, вибору тематики і підконтрольних об'єктів; проведення комплексної перевірки із залученням представників різних контролюючих органів; залучення до ревізії спеціалістів вузької спеціалізації; передачі ревізійних матеріалів до різних контрольних органів з метою вжиття заходів з метою усунення і попередження порушень.

З метою вирішення зазначених проблем і зменшення обсягів порушень фінансово-бюджетної дисципліни в процесі виконання місцевих бюджетів, ми пропонуємо:

а) підвищити ефективність попереднього контролю з боку органів управління, розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів, фінансових органів за дотриманням чинного законодавства при складанні та погодженні кошторисів доходів і видатків бюджетних установ, штатних розписів і розрахунків за кожною статтею видатків відповідно до економічної класифікації;

б) розробити нормативно-правові акти, які б регламентували умови, за яких органи дер-

жавної влади та місцевого самоврядування можуть приймати рішення про зменшення доходної частини відповідних бюджетів у зв'язку з наданням додаткових пільг в оподаткуванні;

в) удосконалити методику щодо зменшення бюджетних асигнувань при зайвому витрачанні фінансових ресурсів. Це передусім стосується придбання товарів, робіт, послуг за цінами, що більш ніж удвічі перевищують середні по країні. Адже сьогодні фінансова санкція у формі «зменшення бюджетних асигнувань» передбачена лише за нецільове використання бюджетних коштів;

г) розробити чіткий механізм передачі повноважень на виконання делегованих функцій між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також між радами різних рівнів. Як правило, передача повноважень і відповідних бюджетних коштів на їх реалізацію не обґрунтовується конкретними розрахунками, не визначаються механізми контролю за виконанням переданих повноважень і використанням переданих коштів. Вирішення цього питання можливе за умови чіткого визначення основних критеріїв, які підтверджують необхідність передачі повноважень, і основних показників для розрахунку обсягу переданих коштів.

д) забезпечити належну вимогливість керівників усіх рівнів до посадових осіб, з вини яких допускаються фінансові порушення, та відшкодування ними завданих державі збитків. З цією метою слід уточнити в нормативно-правових актах види правопорушень і розмежувати розмір відповідальності залежно від вчиненого правопорушення.

Отже, державний фінансовий контроль виконання місцевих бюджетів має важливе значення у забезпеченні функціонування фінансового механізму органів місцевого самоврядування, що пояснюється дефіцитністю місцевих бюджетів, їх дотаційністю, недоліками при формуванні доходної частини бюджету та рівнем порушень у використанні їх коштів, через що належним чином не реалізуються певні соціально-економічні функції місцевого самоврядування. Отже, слід невідкладно впровадити норми щодо повноважень та відповідальності органів, уповноважених державою на здійснення контролю за дотриманням

бюджетного законодавства на рівні бюджетів місцевого самоврядування, визначення видів бюджетних правопорушень залежно від стадії бюджетного процесу, заходів впливу та процедур їх застосування у разі вчинення бюджетних правопорушень учасниками бюджетного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2012 р. № 5463-17. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Положення про Державну фінансову інспекцію України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 23 квіт. 2011 р. № 499/2011. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за 2008 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category/43168>. – Назва з екрана.
4. Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/62546>. – Назва з екрана.
5. Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/category/63416>. – Назва з екрана.
6. Звіт про результати діяльності Держфінінспекції та її територіальних органів за 2011 рік (станом на 31 груд. 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/83794>. – Назва з екрана.
7. Олійник Д. Актуальні питання контролю за виконанням місцевих бюджетів / Д. Олійник // Фінансовий контроль. – 2008. – № 4. – С. 8–12.
8. Сидор І. П. Виконання місцевих бюджетів в Україні: практика та проблематика [Електронний ресурс] / І. П. Сидор. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuegp/ekon/2009_2/v46ek38.pdf. – Назва з екрана.
9. Державна фінансова інспекція України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>. – Назва з екрана.